

Prodajna in nekatere druge pogodbe

Pravo družb in poslovno pravo

Študijsko leto 2005/06

Doc. dr. Branko Korže

Pojem prodajne pogodbe

- s prodajno pogodbo se prodajalec zavezuje, da bo stvar, ki je predmet prodajne pogodbe (stvar ali priskrbel pravico), **izročil** kupcu tako, da bo kupec na njem pridobil **lastninsko** pravico, kupec pa se obvezuje prodajalcu **plačati** kupnino.
- praviloma se obveznost prodajalca do prenosa lastninske pravice razteza tudi na prenos posesti

Bistvene sestavine prodajne pogodbe

- stvar oziroma pravica – pogodbeni predmet
- cena
- količina in kakovost pogodbenega predmeta
- čas in kraj izročitve
- prehod nevarnosti iz prodajalca na kupca
- vrsta in oblika embalaže
- stroški prevoza
- instrumenti za utrditev pogodbene vsebine

Narava pogodbenega predmeta

- je lahko obstoječa telesna premična **stvar ali pravica**
- predmet je lahko **že obstoječa** stvar ali pravica ali pa stvar ali pravica, ki **bo še le nastala** (pogodba s pogojem)
- stvar ali pravica mora biti v **pravnem prometu**
- za stvari, ki so **pogojno** stvar pravnega prometa, morata pogodbenika upoštevati posebne predpise

Določitev stvari kot pogodbenega predmeta

- **po vrsti** (generično) – določi se po zvrsti stvari (krompir), količini (3 tone) in kakovosti (sorte Igor,)
- **individualno** (posamično) – definirani morajo biti vsi tisti elementi, po katerih lahko stvar konkretno določimo in s tem ločimo od drugih podobnih stvari -n.pr. parc. št. 361 k.o. Zgornji Kašelj

nadaljevanje

- kaj se šteje za posamezni element, s katerim se opredeljuje stvar kot predmet pravnega prometa je odvisno od vrste stvari
- **pravilniki** (n.pr. v skladu z direktivami EU določa način ugotavljanja kakovosti v RS Pravilnik o metodah in postopkih ugotavljanja dehidriranega konzerviranega mleka (Uradni list RS, št. 31/04), ali po Uredbah EU oziroma Pravilniku o oljčnem olju (Uradni list RS, št. 31/04) o minimalni kakovosti in metodah za ugotavljanje kakovosti)
- **uzance** (n.pr. Posebne uzance za trgovanje z rižem, žitaricami, ...)

nadaljevanje

- kakovost se lahko določi tudi z natančnim **opisom** (določitev sestavin),
 - z vzorcem ali modelom,
 - po standardu (SLS-ISO, DIN, ...),
 - z izrazi takšno kakršno (je kvaliteta določene letine, ali iz določene zaloge)
 - ogledano sprejeto (videno kupljeno)
 - običajne kakovosti
- V primeru, da pogodbenici nič ne določita, je prodajalec dolžan izročiti stvar srednje kakovosti

nadaljevanje

- stvar kot pogodbeni predmet se lahko opredeli tudi po **geografskem poreklu** (n. pr. kraški pršut, bohinjski sir, dolenski cviček itd.
- za določene stvari zakonodajalec predpiše posebno **označevanje** (n. pr. za zdravila, strupe) in odtis posebnih znakov na embalaži (n.pr. za jetkost,strupenost, itd.)

nadaljevanje

- pogodbenice so dolžne pri definiranju pogodbenega predmeta upoštevati tudi predpise o varstvo **potrošnikov** (n. pr. Zakon o varstvo potrošnikov Uradni list RS, št. 14/03) – izdelek je z napako, če njegova varnost ni takšna, kot jo potrošnik upravičeno **pričakuje**, kar se določa po **namembnosti** proizvoda, njegovi **razumni** uporabi in **času izdaje** proizvoda v promet

nadaljevanje

- **količina** pogodbenega predmeta se določa po teži, dolžini, prostornini, številu
- po **splošnih uzancah** za blagovni promet pa tudi po **od-do, najmanj, največ, okoli, približno** – kar pomeni, da je dovoljeno 5% odstopanje, oziroma do 2%, če je bila količina določena **brez** uporabe navedenih izrazov
- pri določanju količin so pogodbeniki vezani na predpise **o meroslovju**, ki so oblikovani po mednarodnem sistemu merskih enot

Kupnina

- je **denarni izraz vrednosti** pogodbenega predmeta
- biti mora **določena ali določljiva**; pri gospodarskih pogodbah pa se lahko določi tudi tako, da prodajalec zaračuna kupcu ceno, ki jo **normalno zaračunava ob sklenitvi pogodbe**, sicer pa **primerno** – če te ni mogoče ugotoviti, pa jo določi sodišče glede na okoliščine (442. člen OZ) – lahko se zaupa tudi tretjemu
- cena je lahko določena **fiksno**, ali pa z **valutno, zlato** ali **blagovno** klavzulo

IZPOLNITEV PRODAJNE POGODBE

Obveznosti prodajalca:

- izročitev stvari kupcu, tako da kupec na predmetu pridobi lastninsko pravico – n.pr. **izroči, preda mu skladiščnico** (hramba za kupca, kritna prodaja, položitev)
- **kraj** (iskano, poslano), **čas** (sredi meseca, promptno, konec meseca,..) in **način** izročitve (neposreden, posreden – n.pr. po Incoterms klavzulah),

nadaljevanje

Prodajalec jamči kupcu za:

- za **stvarne napake** (vidne – ob prehodu nevarnosti **in** skrite - vzrok je obstajal pred prehodom, napaka pa se je pojavila v roku 6 mesecev po prehodu nevarnosti)
- odgovornost za pravne napake
- odgovornost za brezhibno delovanje stvari – **posebne tehnične lastnosti** (garancija) – poprava, če to ni mogoče pa enako kot pri jamčevanju – garancija ne posega v pravice iz naslova jamčevanja

nadaljevanje

Obveznosti kupca:

- **plačilo** kupnine in prevzem stvari – v času in kraju določenem v pogodbi (sicer v **prodajalčevem sedežu - DK**), stroški embalaže
- **prevzem stvari** po kupcu – sodelovalne upniške narave – ugotovitev količine in kakovosti

Reklamacija

- stvarnih, vidnih napak (embalirano v originalni embalaži)
- pravnih napak
- rok je prekluziven

Prodajalčeva in kupčeva zamuda

Pri prodajni pogodbi poznamo upniško in dolžniško zamudo. Obe pogodbeni stranki sta lahko v upniški ali dolžniški zamudi.

Podajalec je v dolžniški zamudi, **kadar v roku ne izroči stvari (možen kritni kup)** in v upniški, **kadar noče sprejeti kupnine.**

Dolžnik je v dolžniški zamudi, **kadar v roku ne plača kupnine in v upniški, kadar noče sprejeti Stvari (možena kritna prodaja)**

Odstop je v primeru prodajalčeve zamude mogoč po odreditvi dodatnega roka, **razen pri fiksnih pogodbah**

Neveljavnost pogodbe

- **Nična** je pogodba, ki nasprotuje ustavi, prisilnim predpisom ali moralnim načelom, če namen kršitve ne odkazuje na uporabo kakšne druge sankcije, ali če zakon ne določa kaj drugega (možnost konverzije) - v primeru nične pogodbe morata stranki ena drugi **vrniti vse kar sta na podlagi take pogodbe prejeli, kriva pa je odgovorna tudi škodo, ki jo je utrpela druga stranka**
- **Izpodbojna** je pogodba, če jo je sklenila poslovno omejeno **sposobna** stranka, če gre za **napake volj** in drugih primerih določenih v **zakonu**
- Pravica do uveljavljanje ničnosti je neomejena, pravica do izpodbojnosti pa preneha po **1 leto** (objektivni rok 3 leta)
- Institut konvalidacije in institut konverzije

PODJEMNA POGODBA

- podjemnika zavezuje opraviti določen posel, **izdelavo ali popravilo** kakšne stvari, **telesno ali umsko delo**, naročnik pa se zaveže, da mu bo za to plačal (bistvo te pogodbe je **podjemnikovo delo!**)
- praviloma material zagotovi naročnik, ki ima pravico celotno delo podjemnika nadzorovati in mu dajati navodila!

Vabilo k licitaciji

- zavezuje, da razpisovalec sklene pogodbo za izvedbo razpisane storitve s ponudnikom, ki je ponudil **najnižjo ceno** (razen, če je tako možnost v razpisu izključil) – pri vabilih za izvedbo umetniških in tehničnih rešitev se sklene pogodba s ponudnikom, katerega ponudbo sprejme **komisija** v naprej objavljeni sestavi

Obveznosti podjetnika

- naročnika mora **opozoriti na napake v naročilu** in **napake materiala** - če ga zagotovi podjetnik, mora biti material srednje kakovosti
- delo mora opraviti v skladu **z naročilom** (dogovorom) in po **pravilih stroke**
- delo mora opraviti v dogovorjenem oziroma **razumnem času** in ga izročiti naročniku
- v primeru, da naročila ne izvršuje v skladu z dogovorom, ga lahko naročnik na to sproti **opozori** in mu odredi **primerne dodatni rok** - če je rok fiksen, lahko naročnik odstopi od pogodbe

nadaljevanje

- Naročnika mora opozoriti na napake v naročilu in napake materiala - če ga zagotovi podjemnik, mora biti material srednje kakovosti
- delo mora opraviti v skladu z naročilom (dogovorom) in po pravilih stroke
- delo mora opraviti v dogovorjenem oziroma razumnem času in ga izročiti naročniku
- v primeru, da naročila ne izvršuje v skladu z dogovorom, da lahko naročnik na to sproti opozori in mu odredi primerne dodatni rok - če je rok fiksen, lahko naročnik odstopi od pogodbe

Podjemnikovi podizvajalci

- praviloma je dopustno, da prevzeto naročilo podjemnik izvede **s podizvajalci**
- za izvedbo **je odgovoren**, kot da bi posel dejansko sam izvedel
- podizvajalci lahko svoje zahteve iz naslova plačila, ki jih imajo do podjemnika, **uveljavijo neposredno** pri naročniku, če jih ta podjemniku še ni plačal in so pripoznani

Naročnikov prevzem in vidne napake

- naročnik je dolžan na poziv (zahtevo) podjemnika delo **pregledati in prevzeti**, če tega brez utemeljenega razloga ne stori, se šteje, da ga je prevzel **brez ugovorov**
- po pregledu in prevzemu podjemnik ni več odgovoren za napake, ki jih je bilo mogoče opaziti **na običajen način**
- v primeru, ko naročnik ugotovi na izvršenem delu napake, ki jih ob običajnem pregledu ni bilo mogoče ugotoviti, mora nemudoma o tem **obvestiti podjemnika**

Prevzem in skrite napake

- če se po prevzemu pokažejo napake, ki jih pri običajnem pregledu ni bilo mogoče odkriti, jih lahko naročnik podjemniku **reklamira**, in to najdlje v roku **enega** meseca, od kar je napako odkril
- objektivni rok znaša **2 leti** od prevzema izvršenega posla

Prekluzija pravice iz naslova napak

- pravočasno rekalimirane stvarne napake na izvršenem poslu se lahko sodno **uveljavljajo v roku enega leta** od obvestila
- v obliki **znižanja plačila in povračila škode** je mogoče po izteku 1 letnega roka naročniku uveljavljati ugovore iz naslova napak le zoper zahtevke podjemnika za plačilo opravljenega dela

Naročnikove pravice iz naslova reklamacije

- **odprava napake** v primernem roku in povračilo škode, ki mu je s tem nastala
- odpravo napake, ki bi zahtevala **pretirane stroške**, lahko podjemnik odkloni, naročnik pa ima pravico, da:
 - zahteva **znižanje** plačilaali
 - **odstopi** od pogodbe in od podjemnika zahteva povračilo škode (če je stvar neuporabna, lahko odstopi, ne da bi prej zahteval odpravo napake)

Način odprave napake

- podjemnik je napako dolžan odpraviti v primernem roku
- v primeru, da do izteka roka podjemnik napake ne odpravi, jo je **opravičen naročnik na svoj račun, podjemniku pa za stroške popravila znižati plačilo** ali pa **odstopiti** od pogodbe in zahtevati **povračilo** škode
- plačilo je dopustno znižati na vrednost, ki jo ima stvar z napako

Naročnikove obveznosti

- posel je dolžan **prevzeti** glede na pogodbene zaveze in pravila stroke
- **plačati mora ceno** določeno s pogodbo, oziroma z obvezno **tarifo** ali določeno na drugi način
- če **plačilo ni določeno**, ga določi sodišče, glede na običajno potreben čas za tako delo in glede na običajno plačilo
- praviloma naročnik pred pregledom in prevzemom dela ni dolžan plačati

Jamstvo cene

- praviloma podjemnik **ni opravičen do višje cene** kot je bila dogovorjena, če je bila oblikovana na podlagi **izračuna in jamstvom** podjemnika (sklicuje pa se lahko na clausulo rebus sic stantibus)
- če podjemnik **ni dal takega jamstva**, med delom pa se izkaže, da je **prekoračitev neizogibna**, mora o tem nemudoma **obvestiti** naročnika, sicer nima pravice uveljavljati višjih stroškov

Riziko uničenja

- če je bila stvar iz kakršnega koli vzroka pred izročitvijo naročniku **uničena ali poškodovana**, material pa je zagotovil podjemnik, **nima pravice od naročnika ničesar zahtevati**
- drugače je, če je naročnik v prevzemni zamudi
- v primeru, da je **dal podjemniku material naročnik**, material ali stvar pa je bila naključno uničena ali poškodovana, **nosi riziko naročnik**
- v slednjem primeru ima podjemnik pravico do **plačila za delo**, če je **naročnik v prevzemni zamudi**, sicer pa ne

Zakonita podjetniškova zastavna pravica

- podjetnik ima na stvareh, ki jih je izdelal ali popravil za naročnika, vse dokler ima te stvari **v posesti, zakonito zastavno pravico za terjatve iz naslova opravljenega dela in povračila za porabljeni material ter druge terjatve**

Naročnikov odstop od pogodbe

- naročnik lahko odstopi od pogodbe vse dokler podjemnik posla ne dokonča, če podjemniku **plača dogovorjeno ceno, zmanjšano za stroške**, ki jih ta zaradi odstopa od pogodbe **ni imel**, pa tudi za tisto, **kar je zaslužil drugje** ali kar **namenoma ni hotel zaslužiti**